

אֵלֶּזְנֹת

לְעֵלְמֵנוּ עֵבֶת

פְּרָגְתָּ חָא

הַס"ד, אֶלְיוֹן קַע"ב

בְּלֹא עֵיוֹן מְסַפֵּיק. הַנְּעָר הַרְגִישׁ אֶת עֲצָמוֹ נֶעְלֵב וְאָמַר: כִּיֹּן שְׂרָבִי חוֹשֵׁשׁ שְׁלֹא לְמַדְתִּי הַיֵּטֵב, יָכוֹל הוּא לְבַחֵן אוֹתִי. שָׁאֵל אוֹתוֹ רַבּוֹ: אִם כֵּן, אָמַר לִי כַּמָּה פְּעָמִים נִזְכָּר רַבָּא בְּמַסְכַּת סָפְהָ? שָׁקַע הַנְּעָר בְּתוֹךְ עֲצָמוֹ וְכַעֲבַר דְּקוֹת מְסַפֵּר הַשִּׁיב: חֲמִשִּׁים וּשְׁתַּיִם פְּעָמִים!

הַתְּשׁוּבָה הַמְהִירָה וְהַמְדִיקָתָה הַזֹּאת שֶׁל הַתְּלָמִיד הַדְּהִימָה אֶת רַבּוֹ, שֶׁהֵלֵךְ מִיַּד אֶל סָבוֹ שֶׁל הַנְּעָר וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁאֵין הוּא דְרוֹשׁ עוֹד לְנִכְדוֹ הָעָלוּי. אַחֲרֵי שֶׁגַּם הַמְּלַמֵּד הִזָּה לֹא מֵצֵא מֵה לְלַמֵּד אֶת תְּלָמִידוֹ, צִוָּה הַסָּב לְמֵצֵא עֲבוּר נִכְדוֹ חֵבֵר לְלַמּוֹד וְשֶׁגַּם יִשְׁגִּיחַ עָלָיו בְּעִנְיַת בְּרִיאוֹת וְכַדוּמָה, כִּי הִזָּה ר' מְרָדְכִי דֵב נְעָר חָלֵשׁ. חֵבֵר כִּזָּה נִמְצָא וְהוּא הִיָּה קָשִׁישׁ בְּשָׁנִים אַחְדוֹת מִמְרָדְכִי דֵב. הַשָּׁנִים לְמַדּוֹ בִּיחַד וְגַם יִשְׁנֶה בְּחֹדֵר אַחַד. לִילָה אַחַד הַתְּעוֹרֵר הַחֵבֵר בְּאַמְצַע הַלַּיְלָה וְרָאָה אֶת ר' מְרָדְכִי דֵב יוֹשֵׁב עַל הָאָרֶץ וְעוֹרֵף תְּקוּן חֲצוֹת. הַדְּבָר אָרָךְ כַּמָּה שְׁעוֹת. נַחֲלִי דְמַעוֹת שְׁפָה הַנְּעָר בְּתַפְלוּתָיו וְרַק לְפָנוֹת בִּקְרָה עָלָה עַל מִשְׁכָּבוֹ.

חֵבֵרוֹ הַזֶּהִירוּ לְבַל יַעֲשֶׂה עוֹד כְּדָבָר הַזֶּה לְהַדִּיר שְׁנָה מְעִינִי, מִפְּנֵי הַנֹּזֵק שֶׁנִּגְרַם לְגוּפוֹ הַחָלֵשׁ. אוּלַם מְרָדְכִי דֵב לֹא שָׁמַע לְעֲצוּתָיו וְלֹאֲזִהְרוֹתָיו וְהַמְשִׁיךְ לְנַהֵג כִּכְ מִדֵּי לִילָה בְּלַיְלָה, עַד אֲשֶׁר אִים עָלָיו חֵבֵרוֹ שִׁסְפֵּר עַל כֵּן לְסָבוֹ. לֹא רָצָה מְרָדְכִי דֵב שֶׁהַדְּבָר יוֹדַע לְסָבוֹ וְאָמַר לְחֵבֵרוֹ: שָׁאֵל מִמֶּנִּי אֶת אֲשֶׁר תִּשְׁאֵל, בְּקִשׁ אֶת אֲשֶׁר תִּבְקֹשׁ מִמֶּנִּי, וְגַלְבַּד שְׁלֹא תִסְפֵּר לְאִישׁ אֶת אֲשֶׁר אֶתָּה רוֹאֶה. עָנָהוּ חֵבֵרוֹ: אִם תִּבְטִיחַ לִי שֶׁתִּמְנְנִי לְגַבְאֵי כְּאֲשֶׁר תִּהְיֶה רַבִּי, אֲזִי אֲשַׁמְרֵם עַל סוּדָךְ. אָמַר לוֹ: הַקְּשִׁיתָ לְשִׁאֵל, וּמִנֵּיִן לָךְ שֶׁאֵהִיָּה רַבִּי? הַשִּׁיב לוֹ: רוֹאֶה אֲנִי הַבְּטִיחַ לוֹ ר' מְרָדְכִי דֵב: אִם אֵהִיָּה רַבִּי, תִּהְיֶה אֶתָּה הַגַּבְאִי וְכֵן תִּקְעוּ כֵּף עַל תְּנַאי זֶה לָזֶה.

וְאַמְנָם הִיָּמוּ שְׁנִיָּהֵם אֶת הַבְּטָחָתָם. כִּשְׁנַעֲשֶׂה ר' מְרָדְכִי דֵב לְרַבִּי, לְקַחוּ לְגַבְאֵי, וְאֵלּוֹ הוּא שְׁמֵר הַבְּטָחָתוֹ וְלֹא גָלָה דְבָר לְאִישׁ כֵּל יְמֵי חַיָּו שֶׁל ר' מְרָדְכִי דֵב. רַק לְאַחַר פְּטִירָתוֹ נֹדַע מִפִּי שֶׁל הַגַּבְאֵי עַל תְּקוּן חֲצוֹת שֶׁהַרְבִּי הִיָּה עוֹרֵף בְּהִיּוֹתוֹ עָדִין נְעָר בֶּן עֶשְׂרִי.

בְּהִיּוֹתוֹ בֶּן שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה כְּבָר נִהַג מַעֲשֵׂה

אֲשֶׁרֵי יְלֻדוֹתוֹ שְׁלֹא בִיָּשָׁה אֶת זְקֻנוֹתוֹ
כְּבָר בְּיְלֻדוֹתוֹ הִיָּתָה לוֹ לְהַרְהֵ"ק רַבִּי מְרָדְכִי דֵב מְהוֹרְנוֹסְטִיפֵל זִיע"א עֶסֶק עִם דְּבָרִים שְׁבַמְסַתוֹרִין. בְּבֵית סָבוֹ הַרְהֵ"ק רַבִּי יַעֲקֹב יִשְׂרָאֵל מְטַשְׁעֶרְקָאס זִיע"א מֵצֵא הַרְבֵּה סְפָרֵי קְבֻלָּה, וְאָף שֶׁאֲסָר עָלָיו סָבוֹ לַעֲיֵן בְּסַפְרִים הָאֵלֶּה, לֹא עָצַר הַיְלָד בְּרוּחוֹ וְהִיָּה מִתְעַמֵּק בָּהֶם בְּאֵין רוּאִים. בְּהִיּוֹתוֹ כְּבֶן שְׁמוֹנָה, נֶעֱלַם בְּאֶחָד הַיָּמִים מְעִינִיָּהֶם שֶׁל אֲנָשֵׁי הַבֵּית וְלֹא יָדְעוּ הֵיכָן הוּא. הַשְּׁמַשִּׁים חִפְּשׂוּ בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ וּבְחֹצֵר הַגְּדוֹלָה וְלֹא מֵצְאוּהוּ. בְּהִלָּה גְּדוֹלָה קָמָה, כִּי הַיְלָד הִיָּה בֶּן יָחִיד לְהוֹרָיו.

סָבוֹ שֶׁל הַיְלָד, הַרְבִּי יֵצֵא מִחֹדְרוֹ לְדַעַת עַל מָה וְלָמָּה קוֹל הַרְעֵשׂ וְהַבְּהִלָּה, וְכַאֲשֶׁר נֹדַע לוֹ שֶׁנִּכְדוֹ הָאֵהוּב מְרָדְכִי דֵב נֶעֱלַם, הֵלֵךְ בְּעֲצָמוֹ לְחִפְּשׂוֹ בְּלוּיָת שְׁמֵשׁוֹ. חִפְּשׂוּהוּ בְּכָל הַסְּבִיבָה וְהַיְלָד אֵינְנוּ. בְּעֵבֶרֶם לֵיד מְדַרְגוֹת בֵּית הַמְּדַרְשׁ צִוָּה הַרְבִּי לְשַׁמְשׁוֹ לְהַסְתַּכֵּל מֵאַחֲוֵרֵי הַמְּדַרְגוֹת שְׁמָא יִמְצְאוּהוּ שָׁם. וְאַמְנָם לְגַדֵּל תְּמַהוֹנוֹ מֵצֵאוֹ שֶׁם הַשְּׁמֵשׁ רְכוּן עַל סֵפֶר קְבֻלָּה שְׁבִידוֹ וְכִלּוֹ שְׁקוּעַ בּוֹ עַד שְׁלֹא הַרְגִישׁ וְלֹא שָׁמַע כְּאֲשֶׁר קָרָאוּ בְּשִׁמּוֹ. בְּאַפְלָה, מֵאַחֲוֵרֵי הַמְּדַרְגוֹת, מֵצֵא לוֹ מְקוֹם סֹתֵר לְהַתְעַמֵּק בְּסִתְרֵי הַתּוֹרָה. כִּשְׁהוֹצִיאוֹ מִמְּקוֹם מַחְבֹּאוֹ, נִטַּל סָבוֹ אֶת הַסְּפָר מִיָּדוֹ וְאָמַר אֵלָיו בְּנַחַת: לֹא, בְּנִי! עָדִין לֹא הִגִּיעָה שְׁעַתְךָ לְעֶסֶק בְּסַפְרִים אֵלֶּה. כְּבָר אֲמַרְתִּי לָךְ וְהִנְנִי חוֹזֵר וְאֹמֵר לָךְ, כִּשְׁיִגִיעַ הַזְּמַן אֲלַמְּדֶךָ אֲנִי בְּעֲצָמִי בָּהֶם.

בְּגִיל עֶשְׂרִי כְּבָר גָּמַר כְּמַעַט רַבִּי מְרָדְכִי דֵב אֶת כָּל הַשִּׁ"ס כִּלּוֹ וְזָכְרוֹ בְּעַל פֶּה. כִּשְׁלֹא נִמְצָא עֲבוּרוֹ עוֹד מְלַמֵּד בְּעִירוֹ, הִבִּיא סָבוֹ עֲבוּרוֹ וְעֲבוּרֵי שְׁאָר נִכְדָיו מְלַמֵּד מְפֻלָּג מְמַרְחָקִים. הִיָּה זֶה רַב גְּדוֹל וּמְפָרָסִם בְּתוֹרָה, ר' שְׁנִיאֹר וְלָמָן מַעִיר טְרִילִים. אוּלַם גַּם לְרַבּוֹ זֶה לֹא נִזְדַּקַק זְמַן רַב וּמַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כֵּן הִיָּה: בְּהִגִּיעַ יוֹם הַשְּׁנָה הָרִאשׁוֹן לְפְטִירַת אִמּוֹ רָצָה הַנְּעָר לְעֲשׂוֹת סִיּוּם מַסְכַּת לְזַכָּרָה. תוֹךְ שְׁנֵי יָמִים הוֹדִיעַ הַנְּעָר לְרַבּוֹ שֶׁכְּבָר סִיּוּם אֶת מַסְכַּת סָפְהָ. הַתְּפִלָּא רַבּוֹ ר' שְׁנִיאֹר וְלָמָן עַל כֵּן שָׁגְמַר מֵהַר כָּל כֵּן וְחֹשֵׁשׁ שְׁמָא עָבַר עַל הַמַּסְכַּת

דמותו של מרדכי דב מתחת למים. נבהל מאד הכפרי, כי חשב שבעטיו קרה חלילה מקרה רע עם נכד הרבי. רצה הוא לרדת לתוך המקוה כדי להוציאו מתחת למים, אבל איזו יד נעלמת מחזיקתו ואינה נותנת לו לזוז ממקומו. בינתים עוברת שעה אחרי שעה. הכפרי כמעט ודעתו נטרפה עליו מרב פחד ואימה. ומסביב דממת מות. והנה הוא שומע תנועות בתוך המים. הרבי הצעיר מופיע על פני המים ואומר אליו: סעו לביתכם ואל תיראו, הפריץ לא יעשה לכם כל רע. נרגע היהודי ונסע לביתו.

עם בקר הגיע לכפר. והנה בא הפריץ לקראתו ובקש ממנו מחילה על הצער שגרם לו וספר שכל הלילה לא יכול היה לעצם עין ומישהו החזיק בגרונו וחנקו. אז העלה בדעתו שכל זה בא לו על אשר התעלל בחוכר היהודי בהפקירו אותו ולא ילדיו לקר ולשלג, וצוה מיד להחזיר את הזוגיות לחלונות ולא לתבע עוד ממנו את דמי החכירה. רק לאחר ששעה כל אלה הניחה היד המסתורית מלחנקו. כן ספר הפריץ עצמו. והי הדבר למופת בפי כל הסביבה.

מאותו יום ואילך לא יסף עוד הפריץ להתעלל בחוכר היהודי וחי אתו בשלום ובאהבה. כאשר חזר הסבא האדמו"ר ר' יעקב ישראל לביתו וספרו לו את המופת של נכדו אמר: יותר מדי מקדם הוא מתחיל לספן את נפשו.

יין ישן הוא טוב רק אם בצעירותו היה כן

על הפסוק (שמות י ט): 'ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך' היה אומר הרה"ק הלב שמחה זיע"א בדרך רמז: כפי שהאדם בנערותו כן הוא גם בזקנותו, וזה 'בנערינו ובזקנינו נלך'. והיה מסמיק לזה את דברי דודו הרה"צ רבי שלמה זצ"ל, אחיו של הרה"ק השפת אמת זיע"א, שהיה סוחר יין, והיה רגיל לומר שיין ישן הוא טוב רק אם בצעירותו היה כן.

(מתוך הספר ספיר ויהלום להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

רבי ממש. הדבר קרה בעת העדרו של סבו מן הבית, והנה בא יהודי כפרי חוכר אחד אל בית הרבי לבנות לפניו ולבקש ישועה מפני הפריץ הנוגש בו, יען פי אין לו לשלם את דמי החכירה. וכבר הגיעו הדברים עד כדי כך שהפריץ הוציא את הזוגיות מחלונות ביתו והקר והשלג חודרים פנימה, ואין לו לאן ללכת עם אשתו וילדיו.

כיון שהרבי לא היה אותו יום בביתו, שפך היהודי את כל לבו לפני הרבנית שהיתה מפרסמת לאשה חכמה וצדקנית. כששמעה את צרתו של היהודי אמרה לו: שמע נא בקולי, הכנס אל נכדנו ר' מרדכי דב והוא יכול להושיעך. נכנס היהודי לחדרו של ר' מרדכי דב אשר ישב כדרכו שקוע בלמודו. חזר לפניו היהודי על כל המעשה מתחלתו ועד סופו. שמע ר' מרדכי דב את הספור הקורע לב, נאנח ואמר: אלו היה סבי בבית בודאי היה מושיעך! התחנן לפניו הכפרי, ואמר: והלא גם אתם יכולים להושיעני! והוסיף: סבתכם הרבנית שלחתני אליכם.

נענה העלם ואמר בענוה: טועים אתם בי! לא אוכל לעשות דבר קטן או גדול זולת סבי. רק הוא יכול להושיעכם. קם היהודי ואמר מתוך יאוש: אם באמת אינכם יכולים להושיע לי, אזי אין לי שום טענות אליכם. אבל אם יש בידיכם להצילני ואינכם עושים זאת, אני מוחל לכם על זאת לא בעולם הזה ולא בעולם הבא! רגע נשאר ר' מרדכי דב יושב נדהם ונבהל. לפניו עמד היהודי האמלל אשר כל גורל חייו היה נתון עתה בידי. חש את גדל צערו של היהודי. ואז קרא ר' מרדכי דב: לא לבכות! הדליקו את הפנס ונלך אל המקוה!

הדבר היה כבר לאחר חצות הלילה. כאשר נכנסו לבית הטבילה נשאר היהודי עם הפנס למעלה ור' מרדכי דב ירד לטבל. עבר זמן רב ור' מרדכי דב טרם עלה חזרה. המתין הכפרי בקצר רוח ותמה מדוע מתמהמה העלם לצאת מן המים. מחשבות ממשבות שונות הבהילוהו, ובלב דופק ירד לראות מה קרה לו, והנה הלבנה לעיניו

חידון אֶלְצָנוֹת - נושא פרסים שְׁמָה שֶׁל אִיזוֹ מְכָה מְפָרֶשֶׁת וְאָרָא מִזְכָּר גַּם בְּפָרְשָׁה זוֹ?

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו אי"ה בגליונות הבאים

פתרון החידה - פרשת חיי שרה:

ש. היכן מוזכר בפרשתנו תבן?

ת. רבקה אומרת לאליעזר שיש

למשפחתה תבן רב לגמליו

(בראשית כד, כה).

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב

בהוצאת "עוז והדר":

פרשת חיי שרה:

ה' אברהם עמנואל הורוויץ מירושלים.

